

Årsmelding Opsal Gård 2023

Kommentar fra en av de frivillige –

'To understand what we lived in this farm so special you must be curious and spend few days in it ! I wish to everybody to meet one time in our life someone like Georgiana. This woman has an huge heart and open-mindedness. She has a way to see the life, the nature so interesting. His life is worth hearing ! When we were to Georgiana's farm we participated to a 10 days festival about the storytelling and the biodiversity! It was a unique experience! This made us aware of the importance of rewilding. We also exercised our imagination by listening to tales about the origin of the world. Before the festival the usual tasks were to feed the pigs, cook for everybody, picked berries, cut the grass with a mowing, emptied the dry toilets, walk the horses...it's important to take initiatives! This woofing allowed us to return to a simpler way of life and closer to nature! We had a lot of free time to take care of ourself, it was very pleasant. You can play musique (piano, guitare), games, read a lot of books, draw ... many things to spend good time ! I think on this farm there is always many woofers so it's cool to meet new people !

Marion, august 2023

Frivillighet

I 2023 har det vært 98 frivillige boende på gården de fleste i minst en måned, andre for lengere eller kortere perioder.

De fleste frivillige kommer gjennom organisasjonene 'Workaway' og 'Wwoof'. I tillegg har det kommet noen gjennom 'Opsal gårds venner.' Pluss naboer, andre familiemedlemmer og venner til Georgiana som er interessert i biomangfold og ønsker å støtte prosjektet. De fleste frivillige er med i 25 timer i uken, bor på gården og får mat, opphold og undervisning/kursing/sosiale aktiviteter. Vi er med i 'Gård som utdanningsarena' under Studieforbundet Solidaritet.

Mat

Hver av oss tar ansvar for en dag på kjøkkenet. Vi planlegger, lage mat for dagen og vaske opp. I tillegg til å bruke grønnsaker fra hagen og Fokhol gård driver vi med 'Dumpster diving' – å finne mat som skal kastes fra kontainere. Dermed spare vi penger men også redusere vårt klimautslipp. I vinterhalvåret er mye av dette er for å mate grisene.

Hva har vi gjort?

Grisene

I januar kom grisene, to ullgris som var da 6 måneder gammel. De er viktig for prosjektet fordi de graver, både kan arbeide som traktor og åpne jord sånn at nye ville frø kan spire. Vi hadde lagd en fin innhegning og den første tiden funket det uten bruk av strømgjerde. Det var spennende å bli kjent med dem, ta dem for korte turer og kose med dem slik at de lå ned på bakken og lukket øyner i ren fornøyelse. De fikk navnene Heidi (av noen tyske frivillige) og Bernadette (av de franske) og heter også Yin og Yang. Det stemmer, de har veldig forskjellige karakterer men er enig om det viktigste i livet og det er selvsagt mat. De har blitt flyttet en god del i løpet av året, deres mest imponerende arbeid var til å lage en potet hage for oss, som de gjorde i et område som har vært ubrukt i mange år.

Men de har også arbeidet i skogen, et område som hadde vært tykk granskog der de gravde for å gi mulighet for nye vekster å komme til. De også hjalp til å forberede et område der vi ønsker å tilrettelegge til en dam. De er glad i å komme seg ut av gjerde og elsker å løpe langs veien til naboen, så vi har blitt tilsvarende bedre med strømgjerde. Vi prøvde å ha dem inn i den store beite som hestene bruker og det var veldig spennende å se hvordan de

begynte å bli kjent. Men etter de hadde først rømt inn i eplehagen, så i kubeita og så ut på veien der den andre eplehagen står, ga vi opp prosjektet i hvert fall foreløpig og de har hatt vinteren inn i den opprinnelige område.

Hogst

Vi har hogd et mindre område i løpet av de to første årene men det tar mye tid. Nå har to felter med tett granskog og ingen tegn på liv på bakkenivå blitt hogd av Glommen Mjøsa. Alt av løvtrær og furu ble nøye merket slik at ingen tre bortsett fra gran skulle hogges. Glommen Mjøsa var flink til å ikke hogge feil, men det var et skummelt steg å ta, særlig fordi det var så tørt at det var ikke sikkert noe kunne gro på bakken. Dette arbeid skjer tradisjonelt på vinteren og det med god grunn – det er mindre skade og fordi det forstyrre trekkfugler mindre. Men i etterkant viser det seg at de hullene som gigant beistemaskiner laget er blitt til mange små dam som holder vann over hele område. Dette er faktisk veldig verdifulle. Så kom endelig regnet og små trær og planter spirte og vokste med stor fart. Nå tror vi at dette var et bra steg å ta og vil føre i betydelig grad til mer biomangold. Inntekt fra tømmer ble brukt til å ta kjøkkengulv og vann i huset.

Potet og Grønnsakene

Vi plantet tre forskjellige steder, noen settepoteter fra en lokal gård og noen fra Fokhol. Det viste seg at de mer industrielle visnet først og kanskje tegn til sykdom der. De har også råtnet fortære.

Vi plantet de andre grønnsakene etter rotasjon. Georgiana var opptatt med hogst og det var en del som ble plantet litt feil, sånn at det tok flere runder med planting –

det er viktig å være tilstede akkurat da. Mye tid gikk på vanning – det var ingen regn mellom siste snøfall og juli. Dette viser viktighet av vannsamlingsprosjekter.

Arbeid med jordekke og sanking. Mye av mat i sommerperioden kom i år fra grønnsakshagen. Vi hadde en vandrende forteller fra Frankrike som kom haikende til gården. Det viste seg at han var også bonde i sør Frankrike og han hadde en flott teknikk til å bygge opp rundt

potetene. Det var å bruke høy istedenfor jord. Han instruerte gruppen av belgiske speidere og det ble en besparelse av tid.

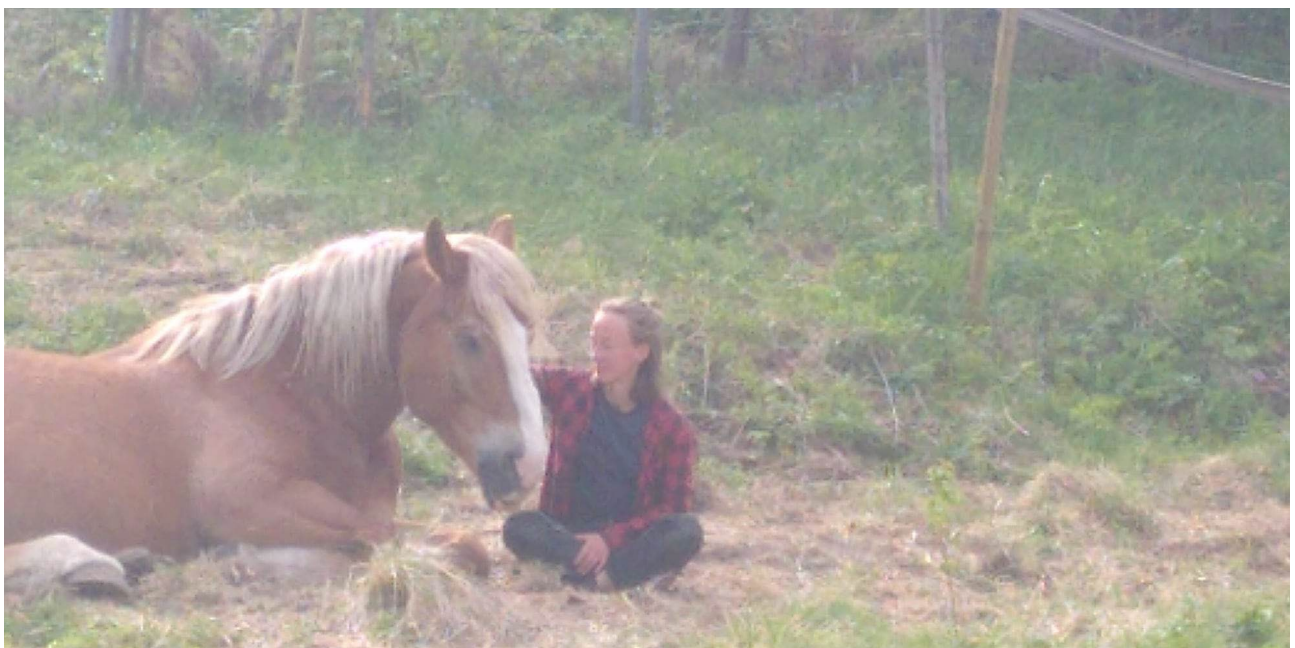
Bær, syltetøy og sopp

I år kom det masse, masse deilige bær og sopp. Vi sanket, laget syltetøy, tørket og oppbevarte sopp på forskjellig vis. Sanket og tørket en god del urter. Det var en skikkelig fin gjeng, avslappende etter festivalen.

Hestene

Hestene Malva og Ciabatta ankommet i mai. Deres arbeid er beiting for biomangfold. De spiser annerledes enn andre beitedyr. Vi håper etter hvert å lære hvordan de kan arbeide i tømmerhogst og slåtten. Det er også fin for de frivillige å bli kjent med andre dyr.

Etter en uke i hestegård, hadde vi fikset strøm i den nordlige beite og de flyttet dit. De har fylt sin oppgave om beiting med nøysom og nesten konstant spising. Midt på natten ble de fortsatt på jobb.

De kom også inn under taket vi hadde laget for dem og selv om insektenes tilgang og dermed mye kløing gjorde at det lille skuret har til tider trengt ekstra spiker og tre, har det

holdt opp godt. Ciabatta tråkket på en spike, og ble lam i ganske lang tid men dette førte til at vi fikk kontakt med en superbra veterinær.

Kjøkken og vann

Svein Erik Wolden og hans team tok ut kjøkkengulvet, drenerte og satt inn nytt gulv. Innimellom kom rørleggeren Dyreng rør og satt inn vann. Vi gravde grøft fra brønnen for å spare penger og også slik at gravemaskin skulle ikke ødelegge gårdsplassen igjen. Det var vanskelig å få vekk stein og Svein Erik sa ofte 'er det stein eller berg?', før vi forstod hva han mente. Det var berg men til slutt lånte vi hans bor og fikk det klar. Da kom elektrikeren og la inn varmekabel og mange kompliserte bokser. Rørleggeren koblet til varmt og kaldt vann, vaskemaskin og dusj oppe.

Kjøkkengulvet var så rottent at det skreik og gjenget hver gang man gikk over den. Vann har vasket ned fra berget og rett inn i huset i mange år. Vi gravde ut jord og stein foran kjøkkenveggen. Svein Erik og mannskapet satt inn rør slik det ble gjort på andre siden og murt langs ytterveggen. Da la inn nye bjelker, trefiberisolasjon og et nytt linoleumsgulv. Vi bestemte oss for å ikke prøve å isolere veggene ytterligere. Men rommet har blitt betydelige varmere og det har ikke frosset i vann som drenert ut fra huset slik det gjorde i fjor vinter.

I løpet av vinteren har vi isolerte alle vannrørene inne med en varmekabel i inngangspartiet. Det var over 30 minusgrader og vi mistet først vaskemaskin og så kaldt vann. Da tok vi en runde til med isolasjon. Da har det tålte i hvert fall -26 grader. Isolasjonen på kjøkkengulvet gjør at det kjøkkenet en del varmere enn i fjor.

Maling av våningshuset utvendig

Huset er nå også malt i sør, med høye stillas, takket være franskmenn Leo og Lillian og over halvparten av vest veggen ble malt før kuldet kom.

Videre arbeid på hogstfeltene

Vi brukte en god del tid til å rydde og rake i hogstfeltene slik at småplantene og trær kunne begynne å vokse. Vi satt opp nye gjerder slik at grisene kunne også grave i hogstfeltet.

Helene Bøhler fra styre arbeidet sammen med speidere fra Belgia for å bygge 'Swales' i den sørlige hogstfelt med bruk av A-frames. Dette er en teknikk fra Permakultur for å sakte ned vann og erosjon og vi håper dette område kan brukes i agroforestry i fremtiden.

Festival forberedelsen

Planlegging av roller under festivalen, grupper, timeline osv.. Vi hadde en frivillig fra Russland (han er også statsborger i Israel og kom inn slik) som bodde hos oss i flere måneder. Han tok

ansvar for bygging av ny utedo. Dette var en krevende prosess, det ble ingen innkjøp av materialer og han brukte bare gran som vi har hogget og andre trematerialer som fantes, en gammel vask og bøtte slik at regnvann brukes for å vaske hendene. Men best av alt er utsikten, det er en riktig glede å gå på do nå!

Vi arbeidet også med å forberede en del av låven som soveplass, med utgang to veier i forhold til brann. Forberedelsen av låve som forestillingsarena betydde å rydde ut alt skrot som stod der, sette opp girafen og benkene til publikum. Forberedelsen av stabbur som soveplass, dvs rydding vasking og sette sengene i stand. Det ble innkjøp av kjøkkenutstyr fra 'Ting og Tøy' gjenbruksbutikken fra Stange som er en viktig ressurs for oss.

Skogshagen.

Pernille Hoxt brukte Opsal som praksis i hennes utdanning om

yrkesutdanningslinje agroforestry i Sverige.

(<https://www.vgregion.se/f/naturbruk/vuxenutbildning/yrkesvux/Agroforestry/>). Dette hjalp oss til å ha fokus på dette område. Hun og en av de andre frivillige arbeidet med fortsettelse av

skilting av planter i flere språk, luking, jorddekke, vanning, stier. Hun laget også en årshjul for gården. Vi hadde også en ung mann som har tatt agroforestry fra Belgia som har laget et kart over skogshage med latinske navnene til alle plantene.

Kartlegging og forberedelsen av Deep Time Walk

Kartlegging av gården og Deep Time Walk av Daniel Hoekendorff. Deep Time walk forberedes, de frivilige gikk ut og hogd og ryddet nye stier rundt gården. Deler av stien merket med hvite stjerner.

Festivalen om Fortelling og Biomangfold – Stemmer fra Opsal gård

Kursledere kom flere dager i forkant og brukte flere dager til planlegging og deling av øvelser mellom seg. Det var et mål med festivalen at det skulle bli en felles læringsarena for kursledere også.

Så ble ankomst etter hvert av alle deltagerne – vi ble ca. 40 stykker til sammen fra 11 europeiske land og

en fra USA.

Den ytterlig organisering gikk veldig bra, et supert team i forhold til mat med mye høstet fra hagen. Også kjøring og mottakelse av deltagerne gikk bra. Forestillinger i låven gikk også veldig fint. De fleste workshops ble bra tatt imot, om dyr, om jord, om møte med den mer-enn-menneskelige verden. Alle bidragsgiverne (Malcolm Green, Charlotte Øster, Siw Laurent Myrwold, Daniel Hoekendorff og Kathinka Marcks, Georgiana Keable Jerstad) hadde enormt mye å dele med deltagerne. Deep Time Walk med Martin Lee Mueller fra UiO var veldig spennende og ga dype innsikt i vår plass i jordens historie. Foredrag om Rewilding med Ulf Myrwold med visning fra hans filmer fra NRK var også meget inspirerende.

Stemmer fra Opsal Gård

Festival om Fortelling og Biomangfold

4 - 12 august 2023

Med tilbakeblikk ser vi at det var forventet at morgenmøte ville fungere som møteplass men vi insisterte ikke at alle deltok på det så det ble noe manglende kommunikasjonsplattform der alle deltok. Det var mye på programmet og vi burde ha hold på den opprinnelig visjon at dette var en mulighet å møte den mer-enn-menneskelig verden og hatt mindre fokus på deltagerens prestasjon. Selv om som helhet var

dette en festival med veldig mye for deltagerne og det sa de også, men det hadde kanskje vært enda høyere nivå om vi hadde lagd en tryggere fellesrom slik det pleier å være her på gården. Ekstremvær Hans kom akkurat på Barnas dag og denne uken var vi selvsagt meget preget av været. Vi fullførte barnas dag med barn som var tilstede og noen fra nabogården uansett og fikk tilskudd fra Innlandet som dekket reisekostnader til workshop lederne og mat.

Festivalen endte flott – vi hadde den siste åpen dag med innslag av lokal biologen Trond

Vidar Vedum, en veldig innholdsrik urtevandring med Mari Jerstad, og musikk fra Rebecca Harrison på harpe og David Harrison på gitar. Vi fikk to store oppslag i Stangeavisa og en i Hamar avisen for første gang.

Sanking og oppbevaring av potetene

Saskia kom med råd på hvordan man skal forberede potetene, først må man være forsiktig at ingen skadet potet kommer med. De skal tørkes i solen i to dager (om mulig) og så vente i et mørkt sted med lufting i 2/3 uker, og så kan de oppbevares i ca. 3 grader.

Potetkjelleren ble reparert av Manfred og Paul, gulvet også ble isolert, og vi satt inn en liten varmeovn. Det har det fungerer bedre i år, med mange flere poteter og andre grønnsaker men vi har allikevel mistet mange til frost. Da har vi tatt en runde til med isolering men allikevel er det kald. Kanskje det blir lurt å starte med en helt ny potetkjeller et annet sted som ikke er avhengig av strøm.

Blomsterengen, høy, urter og sopp

Vi har brukt en del tid til å samle frø og spre både høst og vår. Det er flere ville blomster i engen i år, ikke masse men en merkbar økning. Jeg hadde en avtale med en bonde som skulle slå høy med traktor siden vi hadde ikke sjans å slå selv. Det var regn og regn og regn og veldig vanskelig å få han til å komme. Når han kom var det for sent til å tørke høy. Igjen raket vi og bruker høy rundt skogshagen, potetåkeren mm. Men så kom det en tid da det var så tungt å rake og ikke minst å flytte. Neste år må vi gjøre hele prosessen før for å sikre nok høy til vinteren. I år brukte vi det vi høstet i 2022.

Vi har sanket og tørket mer urter i år mest ville vekster men også av det vi har plantet. Vi har plantet flere. Vi har snekret videre i tørkerommet og laget teposer som brukes som gaver til frivillige og besøkende. Opplæring om urter er en kontinuerlig tema.

Rewilding Europe

Dessverre, etter flere års ventetid har vi fått avslag fra denne organisasjonen. Begrunnelse er at prosjektet er for liten. Om vi få status som naturreservat og

kontakt med naboer for å få 'wildlife korridors' kan vi prøve igjen spesielt om vi får mer vitenskapelig forskning.

Naturreservat

Vi fikk avslag fra Miljødepartementet på søknaden men Innlandet har anket og vi har tilbydd å øke området. Statsforvalteren kom på besøk med en botanikker for befaring i skogen. Han sa at dette er akkurat den type biotopen som ønskes. Selv om det er ikke et stort område og selv om det er tegn på sykdom i askene han mener det blir bare en liten prosent som kommer til å dø fra infeksjonen. Vi har ikke hørt noe tilbake fra prosessen.

Askeladden med Universitetet i Oslo

Vi ble kontaktet av UiO for å søke et prosjekt med en lokal skole. Vi ble så heldig å få den støtte til:

Å grave i askene – kan Asbjørnsen og Moe's olkeeventyr bidra til bærekraft?

BAKGRUNN

November 2023 begynte samarbeid mellom Tangen skole på Stange og Opsal gård, senter for Fortelling om Biomangfold. 22 elever fra 6. og 7. trinn samt 2 lærer og klassekontakter ble direkte involverte og hele skolen arbeidet med eventyr og bærekraft i hele måneden. Prosjektet var støttet av Skole i verden fra Universitet i Oslo, og to lærere representert Tangen skole på konferansen der prosjektet ble presentert av Georgiana Keable Jerstad, grunder av Fortellerhuset og Opsal gård.

Elevene utforsket norske eventyr og eventyrfremføring (en svært bærekraftig underholdningsform) for å fremme kreativitet og fantasi i sammenheng med en bærekraftig livsstil. Tangen skole arbeider med FNs bærekraftsmål, og dette tverrfaglige prosjektet ble integrert i fagene KRLE / Religion og etikk, Naturfag, Norsk, Engelsk, Kunst og håndverk og Samfunnsfag / Samfunnskunnskap.

En ung danske pedagog og forteller, Jacob Slaatto arbeidet som fortellerlærling i denne perioden og fulget prosjektet hele veien, samt 4 frivillige fra Frankrike og Tyskland som arbeidet på gården. Prosjektet begynte med besøk på skolen med fortelling, gåter og lek for å bli litt kjent med elevene.

I etterkant av prosjektet, tok vi en evalueringen sammen med Bjørnar og Kristin fra Tangen og de to fortellerne, men også rektor fra Tangen skole - Eli Martinsen og Martin Lee Mueller fra Universtietet i Oslo deltok på møtet.

Vi diskuterte hvordan fysisk arbeid, kontakt med dyrene og trærne hadde en betydelig effekt.

Det første møte med elevene på skolen viste oss at dette var en gruppe som vil være deltagende. De var våken og nysgjerrige. En gutt som ble litt distraheret under fortellingene var en som vi aldri hadde problemer med etterpå og ble en av de alle beste til å fortelle. Lærerne påpekte at særlig for sånne elever er en slik opplegg ekstra verdifull. Læreren med lengst erfaring fra skolen sa: 'Før var det mye lettere å komme seg ut og bli med på for eksempel å flå en elg. Nå er det vanskelig. Men vi ser at elevene får veldig mye fra sånne opplevelser.' Skolen satt også pris på at dagene var så varierte, vi var inn og ut og vekslet mye mellom aktiviteter med forskjellige utfordringer. De nevnte også at både aktivitetene og diskusjonene ga dem nyttige 'knagger' å bruke i diskusjon og forståelsen av begrep.

Vi diskuterte fenomenen 'paralysis of enormity'; at unge mennesker har så mye skremmende de må ta stilling til at det kan være vanskelig å vite hvor de skal begynne. Men erfaringer de har hatt i prosjektet gir dem et utgangspunkt i noe konkret. Dette speilet målet vi har hatt til å bidra til å redusere angsten gjennom aktiviteter som kan bidra til en lysere fremtid.

Fortellingene fra norsk folkekultur har tydeligvis bygget selvtillit, det var flere elever som presterte langt over forventninger og en av læreren sa 'de har jobbet og sett på alt i eventyr på en praktisk måte og da er det mye lettere å fortelle.' Dette er et viktig prinsipp innenfor fortellerkunst.

Oppsummering av aktivitet under prosjektet: ØKT 1

7. november kom klassen til Opsal gård for første gang. En dag stappfull av aktiviteter. Vi begynte med å mate grisene med mat som skulle kastes hjemme, alle ble glad, selvsagt ikke minst grisene og det ble forklart hvordan grisene fungerer som traktor her på gården og bidra til bio-mangfold med å grave i jorden.

Så fikk vi leke gjemsel i de forskjellige bygninger på den gamle gården. Da fikk elevene visninger og lærte litt om hvordan folk i gamledager eller eventyrtid kunne ble helt selvberget. De unge frivillige som bor her nå (som har kommet med tog fra Europa) holdt visninger på engelsk. Elevene tok utfordringen ved å snakke engelsk på strake arm.

Så delte vi gruppen i tre. Noen lærte om problemene med gran som sprer seg på beitemark og sammen felte vi et ganske stort grantre. Det var en flott og spennende opplevelse å gjøre dette mens snøen dalte ned.

Gruppe to tente på vedovner og lærte om utslipp i forhold forskjellige fyring, så lagde de kull i ovnen som skal brukes til tegning og laget oppvaskmiddel fra askene. Gruppe tre begynte spikke treskjeer. Så ble det en lek til og to eventyr. Dagen endte å kose med grisene og snøballkrig.

til
å
med

ØKT 2

Etter grisene hadde fått restemat igjen holdte vi en tre konkurranse som besto av tre oppgaver:

- finn løv fra forskjellige type trær
- identifisere tresorter
- lage kart med viser hvor tresortene er på gården

Vi hadde satt skilt ved trærne i skogshagen men de fikk ikke notert navnene, og måtte huske. Så gikk de videre rundt gården og samlet blader. Så tegnet de bladene og satt navn på tresortene som de kjente igjen. Så tegnet de kart over hvor trærne vokste. Konkurransen ble avsluttet siste dagen. De ble igjen delt i 3 grupper og deltok i de andre aktivitet som de ikke hadde gjort på forrige økt. Trehogging/ spikking / tenne ovner, lage kull, forberede epler som skulle stekes i vedovnen. Etter lunsj fortalt Jacob og Georgiana to nye lange eventyr fra Asbjørnsen og Moe. Da hadde elevene hørt på 6 fortellinger og ble delt i grupper av 3 eller 4. Så påbegynte arbeid med en fortelling i hver gruppe. Først med å gjenfortelle historien til hverandre. Så kom de ut og lagde en forteller installasjon i snøen. De viste sin installasjon for en annen gruppe. Så ble det en matpause med bakte epler. Da de hørte at eplene hadde blitt høstet fra søppelen utenfor butikken var noen sjokkert, men da vi fortalt at de ble vasket var de spiste alt sammen. Så kom oppvask med oppvaskmiddel lagt av aske forrige gang.

Etter enda en gammeldags lek – blindebukk tok vi Dialog øvelsen. Dette er et opplegg utarbeidet av Beate Børresen, Magister i idéhistorie fra Universitetet i Oslo og dosent emerita ved Fakultet for lærerutdanning, Oslomet. Georgiana har brukte teknikken før og det består av at man lager påstander. Elevene må ta stilling til hva som er sant eller usant. Dette gjøre de fysisk, ved å stå ved et tau som er merket med sant og usant på hver ende. Deretter kan de diskutere hvorfor de står der eller der- Påstandene vi tok var:

- **Det er ekkel å hente mat fra søppelen (vi tar mye fra lokale butikker både for grisene og oss selv)**
- **Man kan isolere med helt naturlige produkter (vi har nylig brukt mose for isolasjon)**

- Ingen bryr seg om dyr
- Det er nesten like mye utslipp fra internet som fra fly (tall viser at nettet gir mer utslipp enn flyreiser)
- Det vart kjedelig i gammeldager uten telefon
- Nordmenn flyr mer enn alle andre i Europa (skal stemme)
- Om du er veganer er det lite du kan spise
- Rike mennesker er selvopptatte egoister (en påstand som fikk mange meninger)
- Det er ingen som planter trær (Hvem planter mest trær i verden? - ekorn)
- Oppvaskmiddel må kjøpes (nå har de erfart noe annet)
- Gammel klær er stygg

Vi fikk tilbakemelding fra lærerne at det var flere elever som pleier ikke å komme med meninger som ble veldig engasjerte og delte mye.

Snøballkrig!

ØKT 3

Uten å bli minnet om det kom mer mat til grisene. Noen hadde med gulrøtter og dermed ble de kjent med hestene. De ble spurt hvorfor vi har hester og lærte litt mer om beiting og hvor viktig det er for biomangfold og bruk av hester til arbeid på gården.

Så var det tilbake til arbeid med historiene. Eventyrene skulle gjenfortelles påfølgende dagen til yngre klassetrinn. Først begynte de å mime historien. Så skulle de fortelle gjennom fra ståstedet av en karakter som ikke er helten eller heltinnen. Så tegnet de fortellingen med bruk av kull som ble laget i forrige uke. Vi hadde lagd kull av bjørk og selje – hva er forskjell?

Så var de igjen delte i 3 og kunne ta det siste aktivitet som de ikke hadde gjort før.

Etter lunsj ble det igjen gjemsel og visning av de bygninger som de ikke hadde sett før. Så var det en øvelse for å bli kjent med et tre og så inn i varmen.

Da ble gruppen delt i tre og svarte på det store spørsmålet - Hva er bærekraft? Kan du gi et eksempel? I tillegg til mere vanlig svar som søppelsortering kom mange eksempler på ting som de hadde vært med på under prosjektet. Som å lage oppvaskmiddel, spikke sin egen skjeer, spise mat som skulle kastes. Så spurte vi hva det er som de er takknemlig for? Her kom det bra bidrag fra en av de unge frivillige – hun er takknemlig for vann. I tillegg kom familie, fred, venner, mat. Ingen nevnte gjenstander fra butikken.

Hva gjør deg leie i forhold til å leve bærekraftig? Her kom det mye fokus på trær. Også dyr, insekter klima endring, plast. En jente sa at hun er redd vi hogger for mange trær sånn at det ble ikke nok oksygen og hun komme til å dø. Det var en god anledning til å lære at ikke bare trær men mose, havet, til og med jord kan være avgjørende i forhold til utslipp.

Siste spørsmål - Hva er det i historien din som relateres til bærekraft? Her kom mange forslag - flere hadde lagt merke til at de i eventyrene ikke kjøre men gå. En så at heltinnen laget klær av planter, og en at et tre kan være mor og far til en hel skog av ungtrær.

I pausen spiste vi smuldrepai, som elevene hadde bakt med rips fra gården.

Så fikk de tid til å jobbe en siste økt med fortellingen før de skulle forteller for hverandre 3 og 3. Fortelling i denne alderen er ikke lett, og fortellingene som de hadde fått var ganske lang og utenom det vanlige. Vi synes de klarte seg bra.

Premier ble delt ut for tre konkurransen og så tok de med seg skjeer som skal gjøres ferdig på skolen.

I etterkant var det en veksling av gaver mellom elevene og de unge frivillige og det lages video av elevene som forteller som skal vises på juleavslutningen.

Videre samarbeid

Fra fortellerne på gården kom et konkret forslag til fortsettelsen. Vi ønsker at elevene skal erfare at de bidra på en mer synlig og konkret måte til biomangfold og bærekraft. Vi arbeider med å utvide bekkene på gården som vil danne en større våtland. Prosjektet videre kunne være at vi jobber 'som bever' med å lage små demninger langs alle bekkene. Den store gevinsten ville ha vært om vi får en bever til å flytte inn her men uansett ville dette bidra til økt arts mangfold. Det vil være enda mer meningsfull om vi kan involvere noen med faglig kunnskap om akkurat beveren.

Skolen virket positiv til denne ideen og tror de kan bidra med noe økonomisk, selvsagt ikke store summer men det viste oss deres interesse!

Trening med hestene

Under festivalperioden og før det, har Ciabatta, den yngre, mer våken hest begynte å utagere ganske mye, folk har blitt redd for henne og flere er sparket. I kontakt med Vårild som skulle rådgi oss men har vært lite med pga sykdom i familien, fikk vi råd at vi burde kvitte oss med henne. Antagelig kunne det betyr slakt siden det er lite interesse for en sånn hest. Men i kontakt med Luise fra Fokhol gård der vi kjøpte dem, fikk vi et tilbud om hjelp. Vi lagt en treningsbane, Luise kom og det var ganske dramatisk den første forsøk, Ciabatta løp fort og prøvd å sparke. Men hun hørte også veldig etter med Luise og en annen frivillig Sara ble også med. Luise kom igjen uke og så turte jeg og Sara å begynne med trening også. Vi ble så veldig glad! Sara har hatt en kort ridetur på henne og et barn har hatt en liten ridetur med Malva. Vi har reparert Østbeite, ikke med strømgjerde, og sluppet hestene der nå, siden det begynne å være en del gjørme i Nordbeite.

Malva tar kvelden

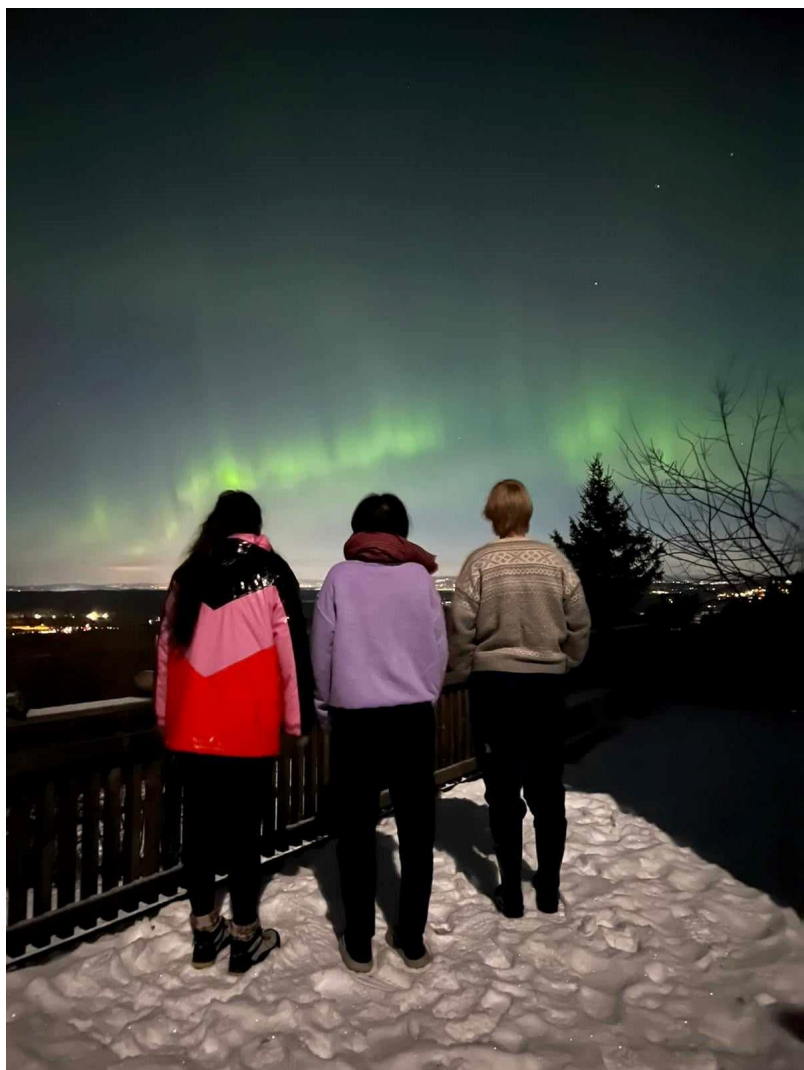
I løpet av desember begynte Malva å vise tegn på at sykdommen hennes, antagelig PPID hadde blitt betydelig verre og hun mistet vekt fort. Så kom den dagen da de ikke kom til mat, noe som hadde aldri skjedd før. Hun lå ved låven, vil ikke spise eller drikke. Vi prøvd å få henne opp men uten hel. Dyrlegen kom innen en time og hans råd var tydelig, hun måtte avlives. Det var tungt å ta denne avgjørelsen, men når man har en så

erfaren og god dyrlege det var ikke lett å se utvei. Vi holdt en liten avskjedseremoni og det virket i dagene som følget at Ciabatta var kanskje mindre lost men det var muligens innbilning. Vi prøvde å finne en ny hest med engang men under orkan-været i nord, fikk vi ikke transporter kaldblodshoppen som skulle ha kommet. Så begynte vi å se etter mindre hest og en shetlandspolli er på vei. Han må vi trene selv, så det blir en ny utfordring for 2024!

Besøk under hele perioden

Det har vært flere frivillige som har valgt å bli over lengre tid – 2 til 3 måneder. Det er også flere som kommer tilbake fra i fjor. Også flere besøk fra Opsal gård venner. Dette er superpositiv for gården.

Andre aktiviteter Vi har lekt mye i år, har fått nye leker fra de frivillige, ofte barnelek sånn som gjemsel kan være veldig morsom for voksne også viser det seg. Vi har også sunget mye, Delaney den unge amerikaner var super for å organisere oss og det ble lagd 'The biodiversity blues'. Sara, en talentful ung sanger spilte pianoen for oss nesten hver kveld under hennes opphold og har funnet sin drøm – et musikkurs i Norge. Vi har vært heldig at noen har hatt ønske og talent med å jobbe med sosial media. Vi har vært mer ut på ski i år og funnet fram til den lokale lysløpe. Vi har vært på mange konserter av høy kvalitet på Tangen kirke, Fredheim og Børsen. Igjen har vi vært så heldig å oppleve nordlys.

Leseliste

Siden de fleste frivillige snakker ikke norsk er de fleste bøkene på engelsk men vår norske bibliotek vokser også

'Nytt Skogbruk' Gjermund Andersen

Ford Forlag 2021

*Extraordinary Insects' Anne Sverdrup-Thygeson

Simon and Schuster paperbacks 2018

'Wilding: The Return of Nature to a British Farm

Isabella Tree

Publisher: Pan Macmillan 2017

Personal and inspirational, Wilding is an astonishing account of the beauty and strength of nature, when it is given as much freedom as possible

Etangled life av Merlin Sheldrake

How fungi make our worlds, change our minds and shape our futures

Forlag – Penguin 2020

Hope beneath our feet edited by Martin Keogh

An anthology about Restoring our place in the natural world. Forlag North Atlantic books 2010

Being Salmon, Being Human av Martin Lee Mueller (Oslo University)

Chelsea Green forlag 2017

Grounded - A gardeners journey to abundance and self-sufficiency by Liz Zorab

Forlag Permanent publications 2021

Braiding Sweetgrass by Robin Wall Kimmerer

The One-Straw revolution by Masanobu Fukuoka (A classic for permaculture)

The Sense of Unity: The Sufi Tradition in Persian Architecture by Nader Ardalan, Laleh Bakhtiar

The Time to act is now by Carola Rackete (*Carola was a volunteer on the farm and sent us some copies of her book on climate and the immigration crisis*)

'Den fantastiske skogen' John Yngvar Larsson og Lars Sandved Dalen

Pax forlag 2018

'Slå med Ijå' Hans Petter Evensen

Sollia forlag 2015

'The green belt movement' Wangari Maathai

Lantern books 2004

